

Tampereen kaupungin lausunto maakunta- ja sote-uudistuksesta

Tampereen kaupunki suhtautuu kriittisesti maakunta- ja sote-uudistukseen. Uudistuksessa tulee ottaa huomioon Tampereen kaupungin erityispiirteet elinvoima- ja kasvupalveluiden sekä sosiaali- ja terveystuudistuksen osalta. Tampere katsoo, että osana maakunta- ja sote-uudistusta tulee huomioida tämän lausunnon ehdotukset.

Väestön ikääntymisen, palvelukysynnän kasvun ja julkisen talouden paineiden vuoksi valtakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tarve on ole-massa. On merkittävä riski, että sote-uudistuksen tavoitteet terveys- ja hyvinvoin-tierojen kaventumisesta, palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta ja kustannus-ten kasvun hillitsemisestä eivät toteudu.

Uudistus tulisi toteuttaa harkitusti välttämällä kerralla toteutettavan ison uudistuksen palvelujen jatkuvuudelle ja integraatiolle aiheuttamat riskit. Sote-palvelujen järjes-tämisvastuun siirto on Tampereen kannalta erityisen haasteellinen, sillä palvelut tuottavat kunnalliset organisaatiot ovat Pirkanmaalla suuria ja palvelut ovat kunta-kohtaisiin tarpeisiin räätälöityjä. Sote-palveluiden ja tietojärjestelmien alueelliseen yhtenäistämiseen tulee osana uudistusta kiinnittää erityistä huomiota.

Riskit esimerkiksi väestönkasvun, maahanmuuton ja työttömyyden haasteisiin vas-taamiselle sekä eriarvoistumiskehityksen torjumiselle on huomioitava. Varsinkin suurten kaupunkien kehittämät ratkaisut monimuotoisiin haasteisiin ovat usein asuinaluekohtaisia ja poikkihallinnollisia, kuten asuinalueiden kohentamista, ai-kuissosiaalityötä, perheiden tukemista, kotouttamisen edistämistä, pitkäaikaistyöt-tömien palveluita, kasvatus- ja opetuspalveluita sekä nuorisotyötä. Tämän lisäksi sote-uudistus tuo toimivallanjaon myötä rajapintoja esimerkiksi lasten, nuorten ja perheiden palveluissa neuvolatoiminnan ja varhaiskasvatuksen sekä koulujen ja kouluterveydenhuollon väliin. Rajapintaongelmiin on uudistuksen siirtymävai-heessa saatava valtiolta erityistä tukea.

Pirkanmaan maakuntavalmistelussa on arvioitu, että muutostuustannukset, julkisen tuotannon sopeutumiskilki valinnanvapausjärjestelmässä sekä palkkojen, palvelu-ten, avustuksien ja asiakasmaksujen harmonisointi aiheuttavat merkittävää so-peuttamistarvetta. Heti uudistuksen alkuvaiheesta Pirkanmaalle kohdistuvan so-peutuspuineen ja rahoitusvajeen sekä maakunnan kapea-alaisten sopeuttamis-mahdollisuuksien myötä on huoli, että tamperelaisten sote-palvelut heikkenevät ja palveluverkko harvenee.

Tampereen kaupunki kannattaa valinnanvapauden hallittua laajentamista. Toteu-tuksen hallittavuuden ja kustannusten hallinnan kannalta olennaista on, että maa-kuntien päätösvaltaa palvelujen markkinoille viennin laajuudesta ja aikataulusta lisätään.

Tampereella on etupainotteisesti purettu kehitysvammaisten laitoshuoltoa, kehi-tetty hyvinvointineuvolatoimintaa ensimmäisten joukossa Suomessa sekä luotu

Tesomalle Suomen ensimmäinen hyvinvointipalveluiden allianssimalli. Tampereella saavutettuja tuloksia ja kokemuksia on hyödynnettävä osana uudistusta.

Tampereen kaupunginhallitus lausui erikseen 23.4.2018 eduskunnalle työvoima- ja yrityspalveluiden tulevaisuudesta. Kasvupalvelulain mukaan kunnilla ei olisi enää työllistymistä edistävän yhteispalvelun vetovastuuta eikä edes siihen liittyvää yhteistyövelvoitetta. Kuntien tuleekin halutessaan ja maakunnan kanssa niin sopieksaan voida tuottaa julkisia työvoima- ja yrityspalveluja. Lainsäädännön tulee mahdollistaa kunnan toimiminen yhdenvertaisena palveluita järjestävänä ja tuottavana viranomaisena maakunnan kanssa. Kasvupalvelulain lisäksi maakuntalakiin tulee lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen yhdenvertaisena sopimuskumppanina samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista.

Kunnat käyttävät nykyisin vuositasolla työllisyysenhoitoon noin miljardi euroa, eli enemmän kuin ELY-keskukset ja TE-toimistot yhteensä. Jotta kunnat myös tulevaisuudessa osallistuisivat nykyisen suuruisilla resursseilla työllisyysenhoitoon, tulee niille jättää työkaluja ja kannustimia, joita nyt annettuun hallituksen esitykseen ei sisälly. Työmarkkinatuen kuntaosuuden tulee järjestämisvastuun vaihtuessa siirtyä maakuntien tai kokonaan valtion maksettavaksi. Järjestämis- ja rahoitusvastuiden tulisi olla samalla taholla. Kuntaosuuden maksattaminen kunnilla mahdollistamatta niiden todellisia vaikuttamiskeinoja on ongelmallista.

Maakunta- ja sote-uudistuksesta tekee Tampereen näkökulmasta hankalan se, ettei uudistuksen kokonaistaloudellisia vaikutuksia kaupunkien toimintakykyyn yhdessä valtionosuusjärjestelmän uudistamisen kanssa ole ollut mahdollista arvioida kunnolla. Riskinä on kuntien tulevien valtionosuuksien pieneneminen maakuntien sote-menojen paineesta johtuen samaan aikaan kun kuntien tuloverot pienenevät alle puoleen nykyisestä. Tampereen valtionosuudet ja taloudellinen asema on turvattava osana uudistusta. Kasvavat kaupungit tarvitsevat jatkossakin ennen kaikkea uusia kouluja, varhaiskasvatuksen palveluja ja maankäytön sekä logistiikan investointeja.

Sote-kiinteistöjä tai niihin liittyviä velvoitteita ei tule jättää kuntien riskillä hoidettavaksi miltään osin. Valtakunnallisen palvelukeskuksen sijaan kiinteistöjen tulisi olla maakuntien omistamia.

Tampereen kaupunki haluaa muistuttaa, että kuntien kaavoitusmonopoli nauttii osana kunnallista itsehallintoa perustuslain suojaa. Esitetty maakuntakaavoitustehävän siirto maakunnille poistaa kunnilta niiden tosiasiallisen kaavoitusmonopolin etenkin, kun kuntien vaikutusvallan ulkopuolella ratkaistavan oikeusvaikutteisen maakuntakaavan yleispiirteisyyden tasoa ei laissa säädellä. Maakuntakaavoituksen strategisempi ja oikeusvaikutukseton rooli pitää varmistaa nopein lakimuutoksin.

Maakunta- ja sote-uudistusta toteutettaessa on turvattava Tampereen kaupungin rooli, erityistehtävät ja erityisasema. Myös Tampereen seudulla tulee olla pääkaupunkiseutuun rinnastettavat erivapaudet osana lainsäädäntöä. Suurten kaupunkien roolia osana uudistusta on vahvistettava. Keinona voi olla esimerkiksi suurten

kaupunkien maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusmenettelyn turvaaminen ja täten suurten kaupunkien ja seutukuntien rahoitusaseman vahvistaminen valtion tasolla ja osana valtioneuvoston työskentelyä.

Lausunnossa esille nostetut asiat on korjattava ennen toimeenpanoa.

